

MYKOLOGICKÉ LISTY

82

Časopis
České vědecké společnosti pro mykologii
Praha 2002
ISSN 1213-5887

OBSAH

Antonín V.: Klíč k určování střeoevropských druhů rodu kalichovka – Xeromphalina	1
Hagara L.: <i>Callistosporium luteoolivaceum</i> aj na Slovensku	5
Deckerová H.: Makromycety PR „Černý les“ u Šilheřovic, okr. Opava	7
Valter J.: Nálezy dvou druhů vzácnějších dřevních hub – houževnatce vonného (<i>Lentinus suavissimus</i>) a hlívy fialové (<i>Panus conchatus</i>) – v jižních Čechách	12
Skuhřavá M.: Hálky na houbách	16
Osobní	18
Zprávy o akcích (V. Antonín, J. Holec)	19
Zprávy z výboru ČVSM	20
Různé (H. Tichý: Jak bylo splněno usnesení mykologů přijaté před 15 lety; J. Holec: Sborník z konference „Mykologický výzkum na Šumavě“ vyšel!; Výzva redakce)	23

Fotografie na přední straně:

penízovka olivová – *Callistosporium luteoolivaceum* (Berk. et M.A. Curtis) Singer
foto Ladislav Hagara

(k článku na str. 5)

Hálky drobné mušky druhu *Agathomyia wankowiczi* na plodnicích choroše
leklokorky ploské – *Ganoderma applanatum* Foto Vladimír Antonín, X. 2002

(Fotografie k článku na str. 16)

URČOVÁNÍ HUB

KLÍČ K URČOVÁNÍ STŘEDOEVROPSKÝCH DRUHŮ RODU KALICHOVKA - XEROMPHALINA

Vladimír Antonín

Malý rod lupenatých hub kalichovka – *Xeromphalina* Kühner et Maire je příkladem hub, které jsou podle většiny klíčů na určování dosti jednoduché. V rámci spolupráce s nizozemským mykologem M. E. Noordeloosem na další monografii (Antonín et Noordeloos 2003) byl zpracováván také tento rod. Jeho studium se však ukázalo být velice zajímavé a dosti komplikované. Vždyť oproti Moserovu klíči (Moser 1983), kde jsou čtyři druhy, je v současné době z Evropy známo už deset taxonů. Z nich dva (*X. junipericola* G. Moreno et Heykoop a *X. minutissima* Esteve-Rav.) jsou známy pouze z typové lokality ve Španělsku. Ve střední Evropě roste sedm taxonů, z nichž je z České republiky bezpečně znám pouze jediný a ze Slovenska tři.

Základy moderního pojetí taxonomie tohoto rodu položil Redhead (1988), jehož poznatky jsou využity i v tomto článku. Jeho speciálním znakem jsou tzv. *circumcystidy*, což je zvláštní typ pileocystid nacházející se pouze v úzkém pásu kolem okraje klobouku. Zajímavým znakem je rovněž odlišná reakce hyf třeně ve vodě a v KOH. Ve vodě jsou u všech druhů hyfy žluté nebo žlutohnědé, liší se pouze přítomností výrazné inkrustace u některých z nich. Avšak právě tyto inkrustované hyfy (na rozdíl od hladkých hyf) se výrazně zbarvují do tmavě oranžové nebo hnědooranžové, pozorujeme-li je v KOH. V tomto rodu hrají důležitou roli rovněž organoleptické vlastnosti. Bon (1999) založil svůj klíč na vůni, která je však pomíjívá a může být i proměnlivá. Výhodnější je použít při určování chuť plodnic, která (a to je obrovskou výhodou tohoto znaku) vytrvává i na exsikátech! Může být mírná, hořká nebo stahující.

1. Circumcystidy a kaulocystidy válcovité, kyjovité, urnovité nebo (téměř) vřetenovité, někdy mírně nepravidelné (laločnaté), ale nikdy nejsou větvené nebo korálovité **2**
- 1*. Circumcystidy a kaulocystidy válcovité, kyjovité, (téměř) vřetenovité, nepravidelné nebo téměř korálovité, často větvené nebo s výraznými vrcholovými články **4**
2. Výtrusy velké, (5,5-)6,0-8,0(-9,5) x 2,8-4,0 μm, válcovitě-elipsoidní až elipsoidní, vzácně mírně alantoidní (uzenkovité); dužnina složená z tenkostěnných až mírně

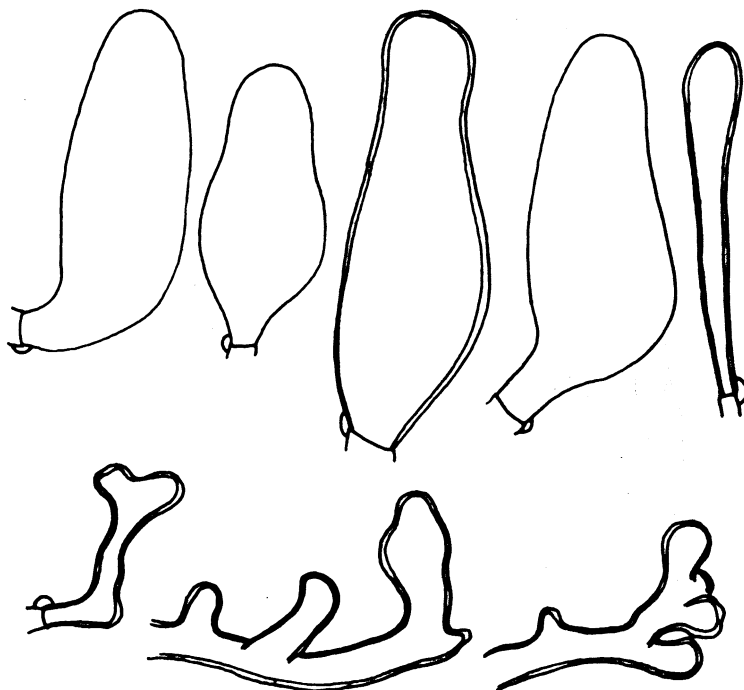
- tlustostěnných hyf; třeh celý jemně pýřitý; chuť je mírná
..... **X. campanella (Batsch) Kühner et Maire**
Pozn.: Nejběžnější druh tohoto rodu v Evropě i u nás. Roste od jara do podzimu zejména ve vyšších polohách v bohatých trsech.
- 2*. Výtrusy menší, 4,5-7,0(-7,5) x 2,5-3,5 µm, válcovitě-elipsoidní až mírně alantoidní; v dužnině jsou přítomny tlustostěnné hyfy se světlolomnými stěnami; třeh je, kromě hladkého vrcholu, plstnatý až téměř hladký; chuť nepřijemná **3**
3. Výtrusy (5,0-)5,8-7,0(-7,5) x (2,5-)2,8-3,3 µm, E = 1,8-2,3, Q = 2,1
..... **X. brunneola O. K. Mill. var. brunneola**
Pozn.: Vzácný druh známý ze severní Evropy a středoevropských Alp (Antonín 2000a); u nás nebyl nalezen. Výraznými znaky jsou prohnuté výtrusy a světlolomné hyfy v dužnině.
- 3*. Výtrusy kratší, 4,5-6,0 x 2,5-3,5 µm, E = 1,6-2,1, Q = 1,8
..... **X. brunneola var. „myriadea“**
Pozn.: Záhadný drobnovýtrusý taxon známý pouze ze dvou sběrů z italských a rakouských Alp z prvních desetiletí minulého století (jeden z Keißlerovy sbírky „Kryptogamae exsiccatae“, druhý pochází od G. Bresadoly). Výše uvedená kombinace nebyla nikdy publikována a toto jméno je pro tento taxon nepoužitelné. Bez novějšího sběru jej však nelze platně publikovat.
4. Hyfy dužniny třeně obvykle výrazně inkrustované, ve vodě nažloutlé až žlutohnědé, v KOH mění barvu do oranžově hnědé **5**
- 4*. Hyfy dužniny třeně hladké nebo velice jemně inkrustované, ve vodě nažloutlé až žlutohnědé, v KOH nemění barvu **6**
5. Plodnice kollyboidní, většinou v bohatých trsech; klobouk drobný (4-12 mm); třeh 16-30 x 0,7-1 mm, většinou zakřivený; výtrusy malé, 4,8-5,5(-6,0) x 2,8-3,5(-4,5) µm, elipsoidní až široce elipsoidní; kaulocystidy kyjovité, vřetenovité, nepravidelné, laločnaté až téměř korálovité, tenkostěnné až mírně tlustostěnné, v KOH na vrcholu zlatožluté; roste na jehličnatém dřevě **X. campanelloides Redhead**
Pozn.: Americký druh, sbíraný doposud v Evropě pouze jednou v rakouských Alpách v Korutanech M. Moserem před více než 35 lety (Antonín 2000b).
- 5*. Plodnice omfaloidní, jednotlivé nebo v malých skupinách, robustnější; klobouk větší (8-22 mm); třeh 25-40 x 1-3 mm, obvykle přímý; výtrusy větší, 5,0-7,0 x 2,8-3,5(-4,0) µm, elipsoidní; kaulocystidy válcovité až úzce kyjovité, jednoduché nebo korálovité, výrazně tlustostěnné, v KOH na vrcholu hyalinní až hnědavé; roste v porostech rašeliníků, méně často na jehličnatém dřevě, možná upřednostňuje vápencem bohatá stanoviště **X. cauticinalis var. subfellea Bon**
Pozn.: Druh popsán původně ze Severní Ameriky (jako *Omphalia pubescentipes* Peck). V Evropě je znám především ze severovýchodních států (Finsko, Norsko, Švédsko),

ve střední Evropě je jediný nález z rakouských Alp v Korutanech.

6. Chut' hořká nebo stahující; roste v jehličnatých nebo smíšených lesích
..... ***X. causticinalis* (Fr.) Kühner et Maire var. *causticinalis***
Pozn.: Druh známý také pod jmény *X. fellea* Maire et Malençon a *X. amara* Horak et Peter. V Evropě je široce rozšířený, ale z České republiky jsem ještě neviděl žádný herbářový doklad (i když u nás zcela určitě roste); na Slovensku jsou dva doložené sběry.
- 6*. Chut' mírná; roste v listnatých nebo jehličnatých lesích, někdy v porostech rašeliníků **7**
7. Plodnice velké; klobouk 10-30 mm, třeň 2-3,5 mm tlustý, výrazně plstnatý; kaulocystidy válcovité až kyjovité, nepravidelné, jednotlivé nebo tvoří skupiny; roste na dřevě listnáčů (velice vzácně i jehličnanů) ***X. fraxinophila* A. H. Sm.**
Pozn.: Velice zajímavý, původně ze Severní Ameriky popsáný druh, nápadný zejména velkými plodnicemi a nápadně chlupatě plstnatým třeněm. V České republice nebyl doposud nalezen, i když zde určitě roste; na Slovensku je jediný nález z Vihorlatu z druhé poloviny 60. let 20. století.
- 7*. Plodnice menší; klobouk do 20 mm, třeň 0,5-1 mm tlustý, olysávající alespoň na středu; kaulocystidy válcovité až kyjovité, nepravidelné až korálovité, tvořící skupiny pouze na vrcholu; roste na tlejícím dřevě jehličnanů nebo v porostech rašeliníků ***X. cornui* (Quél.) J.Favre**
Pozn.: Druh nalezený v severní Evropě a ve střední a jižní Evropě pouze ve vyšších polohách (Jura, Alpy). V České republice je jeho výskyt zřejmě nepravděpodobný (Krkonoše, Šumava?), ale na Slovensku by mohl být nalezen.

L i t e r a t u r a

- Antonín V. (2000a): *Xeromphalina brunneola* (Tricholomataceae), a new member of the European mycoflora. – Czech Mycol. 52(3): 237-242.
- Antonín V. (2000b): The first European record of *Xeromphalina campanelloides* (Tricholomataceae) from Austria. – Österr. Z. Pilzk. 9: 111-114.
- Antonín V. & Noordeloos M. E. (2002): A monograph of tribus Mycenae (*Mycena* excl.) in Europe. Genera *Delicatula*, *Fayodia*, *Gamundia*, *Hemimycena*, *Myxomphalia*, *Rickenella*, *Resinomycena*, *Xeromphalina*. – Libri Botanici 22. Eching (in prep.).
- Bon M. (1999): *Les Collybio-Marasmioides et ressemblants*. – Fl. mycol. Eur. 5, Doc. Mycol. Mém. hors sér. 5: 1-171.

Kaulocystidy druhu *Xeromphalina campanella* (nahore) a *X. caucinalis* (dole)

Moser M. (1983): Die Röhrlinge und Blätterpilze. – in: Gams H., Kleine Kryptogamenfl., Vol. 2b/2. Ed. 5.

Redhead S. A. (1988): Notes on the genus *Xeromphalina* (Agaricales, Xerulaceae) in Canada: biogeography, nomenclature, taxonomy. - Can. J. Bot. 66: 479-507.

Vladimír Antonín: Key to determination of the Central-European species of the genus *Xeromphalina*

A key to eight taxa of the genus *Xeromphalina* Kühner et Maire (Basidiomycetes, *Tricholomataceae*) occurring in Central Europe with short comments is given.

MYKOFLORISTIKA

CALLISTOSPORIUM LUTEOOLIVACEUM AJ NA SLOVENSKU

Ladislav H a g a r a

Medzi veľmi zriedkavé čirovkovité huby Európy patrí *Callistosporium luteoolivaceum* (Berk. et M.A. Curtis 1859) Singer 1946 (synonymá: *Callistosporium elaeodes* Bon, *C. favrei* Singer, *C. majus* Singer, *C. xanthophyllum* Bon, *Collybia xanthophylla* Malençon et Bertault). Z územia bývalého Československa boli publikované jej zbery len z k. ú. obce Lanžhot (Antonín et Vágner 1993, Antonín, Vágner et Vampola 2000) a z k. ú. Horní Skrýchov (Beran et Papoušek 1995). Na Slovensku je známa takisto len jedna lokalita – Budmerice, okres Pezinok. Druh *C. luteoolivaceum* som tam našiel 6. X. 2001. Rástla trsovito tesne pri báze dubového pňa (v okolí *Quercus cerris* a *Q. petraea*) v kaštiel'skom parku na výslnnom mieste v nadmorskej výške 204 m.

Z väčšiny európskych krajín nie je táto huba vôbec doložená. Okrem Českej republiky a Slovenska (najvýchodnejší výskyt v Európe) je známa ešte z Nemecka, Rakúska, Švajčiarska, Lichtenštajnska, Švédska, Holandska, Francúzska, Talianska a Španielska (vrátane Kanárskych ostrovov). Areál jej rozšírenia však siaha i do severnej Afriky (Maroko), východnej Ázie (Japonsko), Severnej Ameriky (USA) a Južnej Ameriky (Venezuela, Britská Kolumbia a Trinidad). Ide o druh vyznačujúci sa pomerne vysokými nárokmi na teplo. V miernom pásme Európy sa vyskytuje hlavne v nížinách (podstatne menej v pahorkatinách a nižších častiach podhorského vegetačného stupňa). Zbery z Nemecka pochádzajú predovšetkým z údolia veľkých riek (horný Rýn a iné).

Huba žije saprofytycky na hnijúcom povrchovom alebo zanorenom dreve a iných drevných zvyškoch ihličnanov, najmä *Pinus* sp. (i 2 zbery z moravského Lanžhota), no približne rovnako často aj na dreve listnáčov (*Alnus glutinosa*, *Betula pendula*, *Corylus avellana*, ?*Fagus sylvatica*, *Fraxinus excelsior*, *Quercus* sp.). Vzhľadom na veľmi malý počet lokalít je ekológia tohto druhu nedostatočne známa. Z rovnakých dôvodov je neúplný aj náš pohľad na fenológiu *C. luteoolivaceum*. V Európe rastie spravidla od augusta do októbra (najviac zberov je zo začiatku októbra).

Trsovitým rastom a vzhľadom plodníc sa uvedený druh podobá na kolybioidné huby, žltoolivovým sfarbením lupeňov i dužiny zasa na *Cortinarius atrovirens* a

niektoré drobné pavučinovce z podrodu *Dermocybe* (k nim sa napodiv približuje aj chemicky, a to prítomnosťou pigmentov skyrín a hypericín v dužine aj v lupeňoch, čo nebolo zatiaľ pozorované pri žiadnej inej čirovkovitej hube).

Plodnice zbierané v Budmericiach boli nadpriemerne veľké - priemer ich kloúbkov dosahoval 30-55 mm, hlúbiky merali 35-75 x 4-10 mm, zato spóry boli menšie než uvádza Noordeloos (1995) - merali len (4,5-)5-5,5(-6,2) x 3,2-3,8(-4) μm (podobnú veľkosť plodníc a spór uvádza Bon 1984 pre *C. xanthophyllum*).

Podľa Bona (Bon 1984) a Noordeloosa (Noordeloos 1995) huba má slabú, nezreteľnú vôňu. Plodnice z Budmeríc však mali vo sviežom stave zreteľnú múčnu (uhorkovú) vôňu, čo uvádzajú aj Malençon et Bertault (1975) v originálnej diagnóze *Collybia xanthophylla*, zbieranej v Maroku na zvyškoch dreva *Pinus insignis*.

L i t e r a t ú r a

- Antonín V. et Vágner A. (1993): New, rare and less known macromycetes in Moravia (Czech Republic) II. – Acta Mus. Morav., Brno, Sci. natur., 778: 69-78.
- Antonín V., Vágner A. et Vampola P. (2000): Flóra makromycetů. – In: Vicherek J. et al., Flóra a vegetace na soutoku Moravy a Dyje, p. 25-82, Brno.
- Beran M. et Papoušek T. (1995): Vzácné Callistosporium na Jindřichohradecku. – Anthurus 3(2): 17-19.
- Bon M. (1984): Les Tricholomés de France et d'Europe occidentale. – Paris.
- Kriegelsteiner G. J. et al. (2001): Die Grosspilze Baden-Württembergs. Bd. 3. Ständerpilze: Blätterpilze I. – Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart.
- Malençon G. et Bertault R. (1975): Flore des champignons supérieurs du Maroc. Tome II. – Rabat.
- Moser M. (1984): Notes on the genus Callistosporium. – In: Borghi E. (ed.): La Famiglia delle Tricholomataceae, p. 145-159, Borgo Val di Taro.
- Noordeloos M. E. (1995): Callistosporium Sing. – In: Bas C. et al.: Flora agaricina neerlandica. Vol. 3, p. 104, Rotterdam.

Ladislav H a g a r a: Callistosporium luteoolivaceum also found in Slovakia

The author informs about the first record of *Callistosporium luteoolivaceum* (Berk. et M.A. Curtis) Singer (Basidiomycetes, *Tricholomataceae*) in Slovakia. A short description and a comparison of microfeatures with literature are also given.

MAKROMYCETY PR „ČERNÝ LES“ U ŠILHEŘOVIC, OKR. OPAVA

Helena Deckerová

V r. 1988 vyšel ve Sborníku ČVSM Houby bučin v Československu článek J. Kuthana (Kuthan 1988) pod podobným názvem, jaký má tento příspěvek. S precizností sobě vlastní představil v článku výsledky průzkumu lokality v letech 1969-1980. Uvedl seznam nálezů, který doplnil o četnost výskytu, u lignikolních hub pak stupeň rozkladu substrátu. Sestavil přehled procentuálního zastoupení jednotlivých skupin hub jednak podle systematického členění, jednak podle substrátu. Dále uvedl podrobnější popis 30 druhů vzácnějších hub. Další část článku věnoval sukcesi hub na kmenech *Fagus sylvatica*. V článku uvedl, že lokalita je ohrožena silnou těžbou dřeva v nejbližším okolí, což způsobuje zvýšený průtah větrů a vysychání substrátu.

Zmíněnou lokalitu jsem navštěvovala v různých ročních obdobích prakticky každý rok v letech 1980-2001, zpočátku s J. Kuthanem, později s J. Ledererem, T. Kukulkou, V. Kovaříkem, nejčastěji však sama. V roce 1992 byla lokalita navštívena českými a slovenskými mykology v rámci podzimních mykologických dnů.

Charakter lokality v poslední době: těžba dřeva neustále pokračuje, nyní zejména kolem části „Černý les – U trianglu“. Pralesní část „Komora“ byla v minulosti devastována silným odběrem listovky pro místní velkochov bažantů. V posledních čtyřech letech došlo vlivem silného podmáčení za přivalových dešťů v roce 1997 k oslabení kořenových systémů porostů a při následných silných větrech ke zřícení velkého množství kmenů, převážně buků, řidčeji lip, dubů, habrů. Prosvětlením lokality se nepříznivý dopad vysoušení ještě zvýšil. Zmlazování porostu probíhá jen zvolna, převážně však nepůvodními stromy, jako jsou javor klen, bříza, lípa a v okrajových partiích smrk.

Výskyt hub na lokalitě je poznamenán změnami vlhkostními poměry, dále se nepříznivě projevil několik po sobě následujících roků s dlouhotrvajícím suchem a vysokými průměrnými teplotami. Zejména v roce 2000 nemělo téměř cenu lokalitu navštěvovat. Zato chladný a vlhký rok 2001 vše vynahradil a na lokalitě se objevila řada druhů, které nebyly dříve vůbec zaznamenány. Silné zastoupení si vydobily zejména pyrenomycety, které pokrývaly často i plochy mnoha metrů čtverečních padlých kmenů. Naprostý ústup byl však zjištěn u terestrických druhů, jak mykorhizických, tak saprofytických, což přičítám zhoršeným vlhkostním poměrům na lokalitě. V letech 1989-2001 byl na lokalitě potvrzen výskyt 134 druhů, tj. 42% hub z původního seznamu sestaveného J. Kuthanem. Celkem bylo zjištěno 105 nových druhů, z toho některé velmi vzácné. Raritou byla zajímavá forma plodnic lupeníku březového (*Lenzites betulina*) rostoucí na buku. Plodnice byly překrásně vybarvené, silně konzolovité, se zcela daedaleoidním hymenoforem. Ze zajímavých a vzácnějších druhů uvádím:

Artomyces pyxidatus (= *Clavicornona pyxidata*)

Dobře určitelné kuřátkovité plodnice pravidelně svícovitě se větvící rostou kolem silně zetlelých kmenů listnáčů.

Creopus gelatinosus

Drobné kulovité až poduškovité plodnice o průměru max. 5 mm, zprvu narůžovělé, pak žluté a zeleně tečkované. Roste pospolitě na tlejícím dřevu listnáčů. Jde o poměrně vzácný pyrenomycet, i když např. v lužních lesích Poodří ho sbírám v poslední době dosti často.

Eutypa flavovirens

Vzácnější, ale možná spíše jen přehlížený pyrenomycet tvoří nepravidelné povlaky na ležících větvích různých listnáčů. Je velmi snadno určitelný podle žlutozeleného zbarvení vnitřní části stromatu (řez žiletkou). V rezervaci nalezen na větvích *Fagus sylvatica*.

Eutypa spinosa

V posledních dvou letech velmi hojný pyrenomycet na *Fagus sylvatica* pokrývá celé plochy padlých kmenů jak na dřevu, tak na kůře. Jednotlivé plodnice rostou nahloučeny těsně vedle sebe, takže z rozsáhlých povlaků vyčnívají pouze tupě ukončené špice ostiol. Nejlépe je tato struktura pozorovatelná lupou z boku.

Fayodia leucophylla

Zajímavá houba omfaloidního habitu, hnědá, hygrofánní. Dle literatury se udává růst převážně na detritu v jehličnatých lesích (Klán 1982). Nicméně mikroskopický obraz odpovídal. Houba byla sbírána 9. V. 2002 za velmi teplého počasí v prohlubni silně tlejícího kmene *Fagus sylvatica*.

Hymenochaete carpatica

Skořicově hnědé lesklé tenké povlaky na vnitřní straně kůry *Acer pseudoplatanus*. (Nutno hledat zejména na neosluněné části kmene).

Hypoxylon howeianum

Kulovité červenohnědé plodnice se vyskytovaly v hojném množství spolu s imperfektní keříčkovitou formou *Geniculosporium* na ležících větvích *Carpinus betulus*.

Chaetosphaerella phaeostroma

Tento pyrenomycet má droboučké kulovité černé plodnice o průměru 0,2 až 0,5 mm. Rostou nahloučené na černé chlupaté síti hyf. Sbírána na tlejícím dřevu *Fagus sylvatica*. Velmi často pokrývá staré plodnice jiných pyrenomycetů, které mají plošně rozlehlá stromata (*Diatrype stigma*, *Eutypa*).

Lasiosphaeria ovina

Dobře určitelný pyrenomycet s drobnými kulovitými plodnicemi velikosti 0,4-0,6 mm pokrytými bílou spleťí hyf, se zřetelnou černou papilou uprostřed. Na tlejícím dřevu *Fagus sylvatica* a *Tilia* sp.

Melogramma spiniferum

Pyrenomycet rostoucí na kořenových náběžích buků. Plodnice jsou černé, nepravidelného tvaru o velikosti cca 0,5-1 cm². Srůstají téměř dohromady a tvoří mozaiku.

***Mycena abramsii* (= *M. praecox*)**

Statnější helmovka rostoucí jednotlivě velmi brzy zjara v opadu listů a tenčích větví *Fagus sylvatica*.

Phyllotopsis nidulans

Pěkná, poměrně vzácná, oranžově zbarvená hlíva byla sbírána na štěpných plochách *Fagus sylvatica*. Plodnice byly přirostlé bokem, někdy i hřbetem.

Polyporus badius

Červenohnědě zbarvený tenkomasý choroš s hnědočerným třeněm dosahuje na lokalitě průměru až 30 cm. Sbírána na padlém kmeni *Fagus sylvatica*. Na Ostravsku se vyskytuje poměrně hojně v lužních lesích. Jeho nálezy v pralese byl poněkud překvapivý.

***Stereum rameale* (= *S. ochraceoflavum*)**

Tento pevník, jehož výskyt je pro české země uváděn v literatuře jako nehojný, se naopak na Ostravsku vyskytuje velmi hojně. Má poměrně drobné plodnice, horní strana je jemně chlupatá a slabě pásovaná, hymenofor zprvu okrově žlutý vybledá na starších plodnicích do šeda. V rezervaci sbírána na tenkých větvích *Fagus sylvatica*, ležících i trčících.

Stereum subtomentosum

Statný pevník s hymenoforem žloutnoucím po otlačení je v rezervaci nacházen na ležících silnějších větvích *Fagus sylvatica*. Ještě před 30 lety byl na Ostravsku nehojný. Nyní se však vyskytuje naprosto všude a zdá se, že v nižších polohách vytlačuje dříve hojný *S. hirsutum*.

Trichia floriformis

Dobře určitelná hlenka, která nese na stopěčce svazek peridií, takže skutečně připomíná květinu, obzvláště poté, co se obal peridií protrhne a objeví se zlatožluté vlášení s výtrusy. Vyskytuje se hromadně na tlejícím dřevu *Fagus sylvatica* spolu s dalšími druhy hlenek.

Tubaria minutalis

Droboučká, hnědočerveně zbarvená kržatka průměru klobouku do 1 cm a výšky 2 cm, byla nalezena na zcela zetlelém dřevu *Tilia* sp.

Xylaria carpophila

Dřevnatka s tenkými větvičkami, často mnohočetně se větvicími, rostoucí na bukových číškách. Na lokalitě se vyskytuje brzy zjara ve velkém množství.

***Xylobolus frustulatus* (= *Stereum frustulosum*)**

Tento na území severní Moravy a Slezska velmi vzácný xerotermní pevník byl v posledních letech zaznamenán ještě i na 4 místech v lužních lesích CHKO Poodří. Roste výhradně na tlejícím dřevu *Quercus*. Plodnice tvoří mozaiku z nepravidelných, šedě zbarvených plošek velikosti cca 1 cm². Je víceletý a dokáže pokrýt časem i celý kmen.

Seznam nově nalezených druhů hub v „Černém lese“

Ascomycetes

Ascocoryne cylichnium (Tul.) Korf; *Bertia moriformis* (Tode) De Not.; *Creopus gelatinosus* (Tode) Link; *Diatrypella favacea* (Fr.) Sacc.; *Eutypa acharii* Tul.; *E. flavovirens* (Pers.) Tul.; *E. spinosa* (Pers.) Tul.; *Hymenoscyphus fructigenus* (Bull.) Fr.; *Hypoxylon cohaerens* (Pers.) Fr.; *H. fuscum* (Pers.) Fr.; *H. howeanum* Peck; *H. multiforme* (Fr.) Fr.; *Chaetosphaerella phaeostroma* (Durieu et Mont.) E.Müll. & C.Booth; *Lachnum virgineum* (Batsch) P.Karst.; *Lasiosphaeria ovina* (Fr.) Ces. & De Not.; *Leptospora rubella* (Pers.) Rabenh.; *Melogramma spiniferum* (Wallr.) De Not.; *Mollisia faginea* Velen.; *Peziza arvernensis* Boud.; *Polydesmia pruinosa* (Berk.) Boud.; *Scutellinia kerguelensis* (Berk.) O.Kuntze; *Tapesia fusca* (Pers.) Fuckel; *Tubercularia vulgaris* Tode; *Xylaria carpophila* (Pers.) Fr.

Basidiomycetes

Agaricus semotus Fr.; *A. sylvicola* (Vittad.) Sacc.; *Antrodia serialis* (Fr.) Donk; *Arctomyces pyxidatus* (Pers.) Jülich; *Cerrena unicolor* (Bull.) Murrill; *Clitocybe brumalis* (Fr.) P.Kumm.; *C. clavipes* (Pers.) P.Kumm.; *Conocybe* aff. *senophylla* (Berk. et Broome) Singer; *C. tenera* (Schaeff.) Fayod; *Coprinus disseminatus* (Pers.) Gray; *C. domesticus* (Bolton) Gray; *C. plicatilis* (M.A.Curtis) Fr.; *Crepidotus mollis* (Schaeff.) Staude; *Fayodia leucophylla* (Gillet) M.Lange et Sivertsen; *Galerina triscopa* (Fr.) Kühner; *Ganoderma australe* (Fr.) Pat.; *Gloeophyllum abietinum* (Bull.) P.Karst.; *Gymnopus dryophilus* (Bull.) Murrill; *G. fuscopurpureus* (Pers.) Antonín, Halling et Noordel.; *Hymenochaete carpatica* Pilát; *H. rubiginosa* (Dicks.) Lév.; *Hypholoma (Galerina) subfusisporum* (F.H.Møll.) M.M.Moser; *H. subviride* (Berk. et M.A.Curtis) Dennis; *Lepiota aspera* (Pers.) Quél.; *Macrolepiota rhacodes* (Vittad.) Singer; *Marasmius bulliardii* Quél.; *Mycena abramsii* (Murrill) Murrill; *M. capillaris* (Schumach.) P.Kumm.; *M. galopus* (Pers.) P.Kumm.; *M. rugulosiceps* (Kauffm.) A.H.Sm. ss. Romagn.; *M. stipata* Maas Geest. et Schwöbel; *Ozonium auricomum* Link; *Paxillus invo-*

lutus (Batsch) Fr.; *Phaeomarasmium erinaceus* (Fr.) Kühner; *Phellinus robustus* (P.Karst.) Bourdot et Galzin; *Pholiota adiposa* (Batsch) P.Kumm.; *Phyllotopsis nidulans* (Pers.) Singer; *Physisporinus sanguinolentus* (Alb. et Schwein.) Pilát; *Piptoporus betulinus* (Bull.) P.Karst.; *Pluteus boudieri* P.D.Orton; *P. ephebeus* (Fr.) Gillet (= *P. murinus*); *P. exiguus* (Pat.) Sacc.; *P. inquilinus* Romagn. (= *P. semibulbosus*); *P. leoninus* (Schaeff.) P.Kumm.; *P. plautus* (Weinm.) Gillet; *P. romellii* (Britzelm.) Sacc.; *P. salicinus* (Pers.) P.Kumm.; *Polyporus badius* (Pers.) Schwein.; *Postia lactea* (Fr.) P.Karst.; *Psathyrella fusca* (Schumach.) M.M.Moser; *P. microrrhiza* (Lasch) Konr. et Maubl. (= *P. squamifera*); *P. prona* (Fr.) Gillet; *P. spadiceogrisea* f. *vernalis* (J.Lange) Kits van Wav.; *Russula ionochlora* Romagn.; *R. nigricans* (Bull.) Fr.; *R. risigallina* (Batsch) Kuyper et Vuure; *Steccherinum bourdotii* Saliba et A.David; *S. ochraceum* (Pers.) Gray; *Stereum gausapatum* (Fr.) Fr.; *S. rameale* (Pers.) Fr.; *S. subtomentosum* Pouzar; *Trametes ochracea* (Pers.) Gilb. et Ryvarden (= *T. zonata*); *Trichaptum abietinum* (Dicks.) Ryvarden; *Tubaria hiemalis* Romagn. ex Bon; *T. minutalis* Romagn.; *Volvariella caesiostincta* P.D.Orton; *Xylaria digitata* (L.) Grev.; *Xylobolus frustulatus* (Pers.) Boidin.

Heterobasidiomycetes

Auriculariopsis ampla (Lév.) Maire; *Dacrymyces capitatus* Schwein.; *Phlebia rufa* (Pers.) M.P.Christ.

Myxomycetes

Comatricha nigra (Pers.) J.Schröt.; *Hemitrichia calyculata* (Speg.) M.L.Farr; *Physarum cinereum* (Batsch) Pers.; *Reticularia lycoperdon* Bull.; *Trichia floriformis* Lister; *Tubifera ferruginea* (Batsch) Gmelin.

Z výčtu nově určených druhů je patrné, že velký nárůst byl zaznamenán zejména u askomycetů, a to zvláště u pyrenomycetů. Překvapivě nízké zastoupení korticíí v původním seznamu lze vysvětlit naprostým přehlížením těchto hub ze strany ing. Kuthana. Má-li však být soupis hub z lokality úplný, je nutno se zabývat i těmito druhy, protože do sukcesí hub a koloběhu přeměny organické hmoty neoddělitelně patří. Zde má průzkum šilheřovického pralesa ještě slabinu, kterou budeme muset v průběhu příštích let napravit. Čas kvapí, protože statných kmenů na lokalitě rapidně ubývá, takže je pravděpodobné, že během 15-20 let pralesní charakter zmizí a rezervace by mohla být zrušena.

Závěrem bych chtěla poděkovat brněnským mykologům V. Antonínovi a A. Vágnerovi za poskytnutí soupisu nálezů z mykologických dnů v r. 1992, M. Svrčkovi za určení a revizi položek diskomycetů a vzpomenout na J. Kuthana, který mne zavedl do problematiky lokality a pomohl při určování sběrů.

Literatura

- Kuthan J. (1988): Makromycety SPR „Černý les – část Komora“ u Šilheřovic, okr. Opava. – In: Kuthan J. (red.), Houby bučin v Československu, sborn. refer., ČVSM, Praha, p. 36-47.
- Klán J. (1982): *Fayodia pseudoclusilis* v Československu. – Mykol. Listy no. 6: 5-7.

Helena D e c k e r o v á: Macromycetes of the „Černý les“ nature reserve near Šilheřovice (Opava distr.)

The „Černý les“ nature reserve was mycologically researched by Jan Kuthan in 1969-1980 and his results were published (Kuthan 1988). The author continued in this research, and she is publishing newly recorded species in this paper.

* * *

NÁLEZY DVOU DRUHŮ VZÁCNĚJŠÍCH DŘEVNÍCH HUB - HOUŽEVNATCE VONNÉHO (*LENTINUS SUAVISSIMUS*) A HLÍVY FIALOVÉ (*PANUS CONCHATUS*) - V JIŽNÍCH ČECHÁCH

Jiří V a l t e r

Rok 2001 byl mimořádně příznivý pro vývoj a růst hub; to se projevilo nejen v bohaté houbařské sezoně, ale i v růstu vzácnějších druhů hub, které se v některých letech vůbec neobjevují. Mezi takové patří i dva výše uvedené druhy.

V roce 2001 jsem prováděl průzkum růstu hub v přírodní rezervaci "Borkovická blata" (dále jen PR), která je jen malou částí celých Borkovických (Veselských, Soběslavských) blat v jižních Čechách. PR se nachází 20 km jižně od Tábora a 7 km jz. od Soběslavi v kvadrantu 6753d středoevropského botanického mapování v nadmořské výšce 420 až 425 m.

Na podrobné mapě 1:10 000 (viz její zmenšeninu v příloze) je PR rozdělena podél cest a průseků do políček 139 B, C, D, 140 A, B, 141 A, B a 142 A.

Houževnatec vonný – *Lentinus suavisissimus* Fr.

V PR Borkovická blata se vyskytoval nejvíce v políčkách 139 B, C, D a pouze jednou byl nalezen v políčku 141 A.

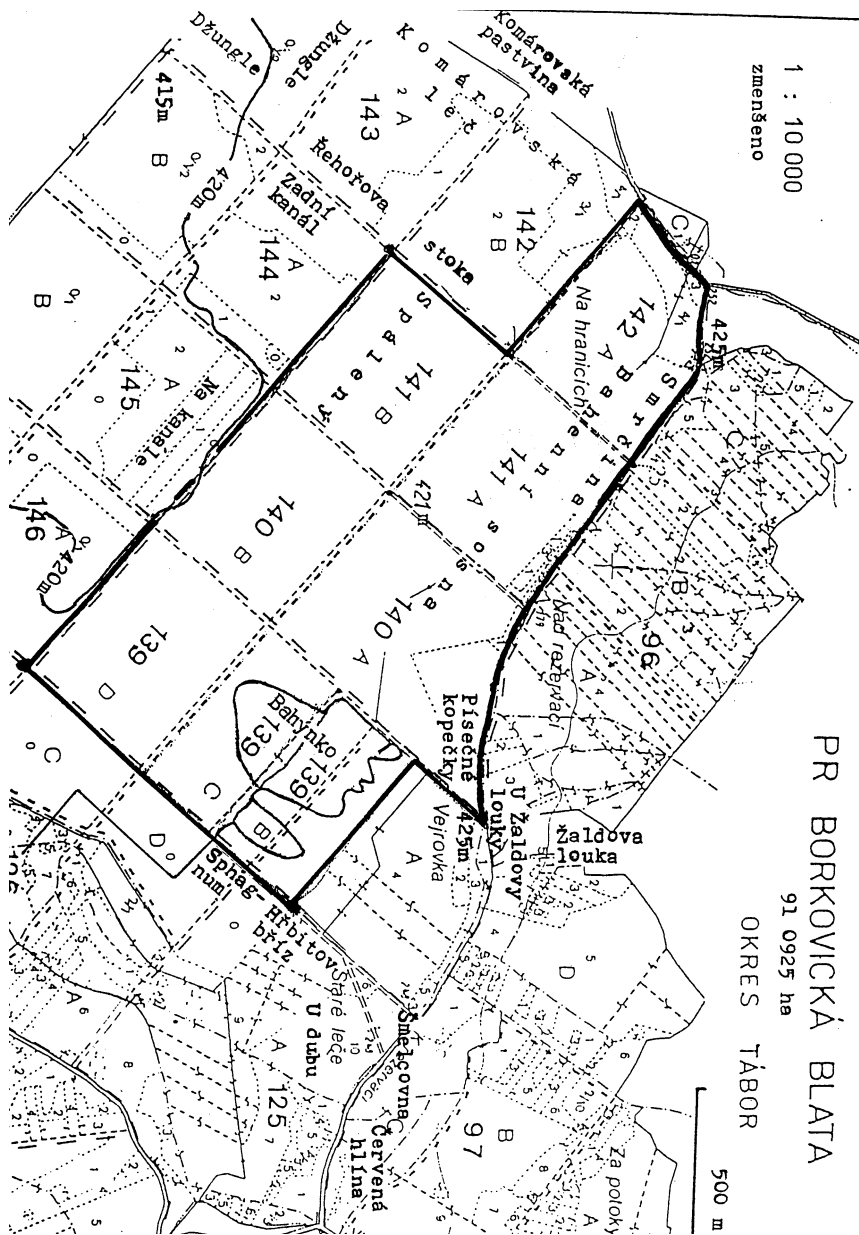
V políčkách 139 B a 139 C je vybudována naučná stezka s dřevěným chodníčkem a s očíslovanými tabulemi s informacemi o PR. Právě v blízkosti této stezky u č. 14 jsem našel houževnatec vonný poprvé. Jednalo se o velmi mladé plodničky, sotva 1 cm vysoké, podobné malým hříbečkům se soudečkovitým třeněm a centricky umístěným kloboučkem. Rostly na horní straně mrtvé větve křovité vrby (*Salix cf. aurita*). Vzhledem k jejich tvaru jsem nepoznal, o jakou houbu jde, ale jakmile jsem se k nim sklonil, abych si je prohlédl lupou, prozradila je jejich vůně. Plodničky byly oroseny kapkami tekutiny a u jedné jsem pozoroval pod kloboučkem jemná vlákénka. Údaje k nálezu: kvadrant 6753d, 3,4 km ssz. od Borkovic, v políčku PR 139 B, 421 m n. m., 7.VI.2001 det. et not. J. Valter.

Stejně místo jsem navštívil později v doprovodu mladého mykologa Martina Kříže z Ústí nad Labem, který měl zájem houževnatec vonný si vyfotografovat. Výše uvedenou větev jsme v hustém porostu nenalezli, ale v blízkosti rostl tento houževnatec na mrtvých větvích dvou keřů vrb (zřejmě *Salix aurita*). V době fotografování jsem prošel okolí a našel jej na dalších třech mrtvých větvích vrby popelavé (*Salix cinerea*), vždy pouze po jedné plodnici, poslední z nich pouhé 3 m od dřevěného chodníčku naučné stezky; celkem tady na pěti keřích vrb. Z fotografovaných kusů byl vzat doklad. Údaje ke sběru: 22. VII. 2001 leg. J. Valter et M. Kříž, det. J. Valter, foto M. Kříž, herb. J. Valter et M. Kříž.

Další nález byl za doprovodu ing. Jiřího Bumerla na odumřelém kmínku a mrtvých větvích vrby ušaté (*Salix aurita*), a to přes 30 plodnic. Pěkné exempláře si ing. J. Bumerl vyfotografoval na barevný materiál. Údaje ke sběru: 6753d, 3,2 km ssz. od Borkovic, v políčku PR 139 C, 421 m n. m., 28.VII.2001 leg. J. Valter et J. Bumerl, foto J. Bumerl, det. et herb. J. Valter.

V políčku PR 141 A jsme našli spolu s Jiřím Majorošem na mrtvé větvi vrby popelavé (*Salix cinerea*) jednu starší plodnici. Údaje ke sběru: 6753d, 4 km sz. od Borkovic, 421 m n. m., 12.VIII.2001 det. et not. J. Valter, confirm. J. Majoroš.

Poslední nález byl v políčku 139 D na mrtvé větvi vrby popelavé (*Salix cinerea*), a to celkem 15 pěkných vyspělých plodnic; čtyři z nich byly odebrány jako doklad. Údaje ke sběru: 6753d, 3,3 km ssz. od Borkovic, 421 m n. m., 28.IX.2001 leg. J. Valter et J. Bumerl, det. et herb. J. Valter. Po týdnu jsem stejné místo opět navštívil (snadno nalezitelné podle vzrostlé vrby křehké – *Salix fragilis*), ale po plodnicích už nebylo ani památky - snad byly sežrány slimáky nebo někým sebrány.

Podle písemného sdělení sbíral v roce 2001 houževnatec vonný také dr. F. Kotlaba v přírodní rezervaci "Kozohlůdky", která je rovněž součástí komplexu Borkovických blat. Údaje ke sběru: 6753d, 0,5 km severně od Borkovic, 420 m n. m., v olšině na mrtvé větvi vrby ušaté (*Salix aurita*). Celkem 6 plodniček, z toho 3 vyfotografovány na barevný i černobílý materiál, 24.VIII.2001 leg. et det. F. Kotlaba (PRM 895146).

Podle výše uvedených údajů byl houževnatec vonný v PR Borkovická blata nacházen od 7.VI. do 29.IX. (2001).

Současné nálezy houževnatce vonného jsou významné proto, že tento druh je na ústupu a od r. 1990 nebyl u nás sbírán (Hrouda 2001). Výše uvedené nálezy na Borkovických blatech (kde byl podle sdělení dr. Kotlaby sbírán od 30. do 60. let minulého století) tomu naštěstí nenasvědčují, což je potěšitelné.

V dřívějších letech jsem našel houževnatec vonný u jezerní přehrady Orlík, v údolí potoka, pravobřežního přítoku Vltavy. Údaje ke sběru: 6651d, 26 km z. od Tábora, 0,5 km sv. od osady Olešná, 360 m n. m., na mrtvých větévkách vrby (*Salix* sp.), 25.VII.1972 leg. J. Valter, det. Kv. Kunc, not. J. Valter (založen doklad o určení).

Další nález byl až o 10 let později na hrázi rybníka "Nečisto". Údaje ke sběru: 6654a, 8 km jz. od Tábora, 420 m n. m., na mrtvé větvi vrby (*Salix* sp.), 22.VII.1982 det. et not. J. Valter.

V téže roce jsem jej našel v kvadrantu 6553d, 9 km ssz. od Tábora, 1 km z. od osady Drhovice, 500 m n. m., na mrtvé větvi vrby (*Salix* sp.), 2.VIII.1982 leg. J. Valter, det. J. Valter et Kv. Kunc (CB 4223).

Hlíva fialová - *Panus conchatus* (Bull.) Fr.

Hlíva fialová je u nás poměrně hojnější než houževnatec vonný a také na Blatech byla v minulosti nalezena vícekrát. V herbářích PRM jsou uloženy tyto doklady:

- ad *Betulam albam* (= *pendulam*), 2.XI.1937 leg. et det. R. Veselý (PRM 490995);
- ad truncum *Salicis pentandrae*, 27.XII.1952 leg. et det. F. Kotlaba (PRM 733109);
- ad codicem *Betulae verrucosae* (= *pendulae*), 20.VIII.1964 leg. et det. F. Kotlaba (PRM 602371);
- ad truncum emort. deiec. *Populi tremulae*, 29.X.1967 leg. et det. F. Kotlaba PRM 647041). Vše rev. 1984 F. Kotlaba.

V PR Borkovická blata jsem našel hlívu fialovou loni v doprovodu Jiřího Majoroše. Údaje ke sběru: 6753d, políčko PR 139 C, 3,1 km ssz. od Borkovic na padlém, již částečně zpráchnivělém kmenu břízy bělokoré (*Betula pendula*) - dvě mladé, pěkně vybarvené plodnice, 12.VIII.2001 leg. J. Valter et J. Majoroš, det. et herb. J. Valter.

Pro orientaci čtenářů přikládám mapu přírodní rezervace "Borkovická blata" se zakreslenými poličky PR z mapy 1 : 10 000 (zmenšenou cca. na 40%) s místními názvy používanými dr. F. Kotlabou v jeho publikacích o Blatech. Současně děkuji panu dr. F. Kotlabovi, Csc., za pomoc v orientaci na Blatech, upřesnění místních názvů, jakož i za pomoc při určování hub.

L i t e r a t u r a

Hrouda P. (2001): Pleurotoid fungi of the family Polyporaceae in the Czech Republic and Slovakia. – Czech Mycol. 53: 29-87.

Jiří V a l t e r : Die Funde zwei seltenen Holzpilze – *Lentinus suavissimus* und *Panus conchatus* – in Südböhmen

Man beschreibt die Funde der seltenen Holzpilze *Lentinus suavissimus* Fr. und *Panus conchatus* (Bull.) Fr. Für *Lentinus suavissimus* erwähnt der Verfasser die Wachstumszeit von 7.VI. bis 29.IX. (2001). Dieser Art war in den Quadranten der mitteleuropäischen Kartierung 6553d, 6651d, 6654a, 6753d und *Panus conchatus* nur im Quadrant 6753d gefunden worden.

ZAJÍMAVOSTI

HÁLKY NA HOUBÁCH

Marcela S k u h r a v á

Hálky jsou novotvary na rostlinách a na houbách, působené organizmy rostlinného nebo živočišného původu. Hálky působené organizmy rostlinného původu se nazývají fytocecidie, kdežto hálky působené organizmy živočišného původu jsou označovány jako zoocecidie. V Evropě je známo přes 3000 původců hálek na různých rostlinách, které lze určit podle německého klíče vydaného Buhrem (1964-1965). Přibližně třetinu hálek tvoří rostlinné organizmy patřící do několika skupin nižších organizmů, a to k bakteriím, k houbám ze skupiny Archimycetes, Phycomyces a k tzv. vyšším houbám. Přes dva tisíce hálek tvoří organizmy živočišného původu, hlavně roztoči vlnovníci (Acari, Eriophyoidea) – asi 400 druhů, dále hmyz, a to mšice (Aphidoidea) – asi 400 druhů, 80 druhů motýlů (Lepidoptera), 140 druhů brouků (Coleoptera), z blanokřídleho hmyzu (Hymenoptera) asi 80 druhů pilatek (Tenthredinidae) a 180

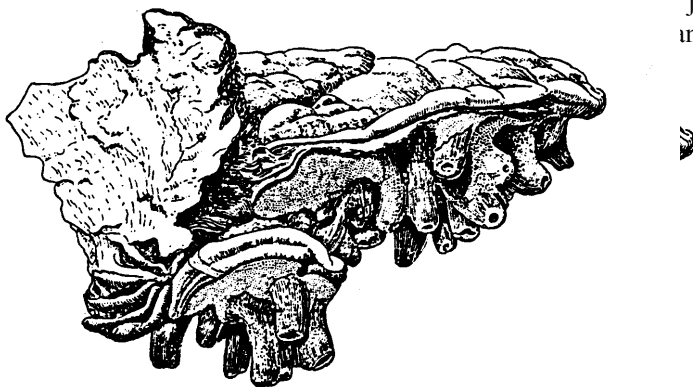
druhů žlabatek (Cynipidae) a z dvoukřídlého hmyzu (Diptera) asi 600 druhů bejlomerek (Cecidomyiidae) a kolem 80 druhů much, které patří do různých čeledí.

Hálky působené rostlinnými a živočišnými původci se v menším počtu vyskytují na rostlinách počínaje nejjednoduššími skupinami, jako jsou řasy, houby, lišejníky, dále je lze nalézt na meších, kaprad'orostech, ale většina hálek se vyskytuje na vyšších rostlinách – na jehličnanech, jednoděložných a dvouděložných rostlinách.

Na vyšších houbách tvoří hálky dva druhy bejlomerek a jeden druh much. Na choroši lesklokorce ploské – *Ganoderma applanatum* (Pers.) Pat., který roste na pařezech a kmenech jehličnatých i listnatých stromů, lze někdy nalézt na spodní straně podivné trubičkovité, 5-10 mm dlouhé výrůstky, končící na vrcholu otvůrkem. To jsou novotvary – hálky, které působí svou přítomností a činností larvy dvoukřídlého hmyzu – drobné mušky druhu *Agathomyia wankowiczii* (Schnabl, 1884), patřící do čeledi stlačenkovitých (Platypezidae, Diptera). Uvnitř každé hálky se vyvíjí jediná larva.

Obvykle se na jedné plodnici choroše nachází 20-50 hálek této mušky, lze však najít plodnice s pěti sty a dokonce až s tisícem hálek. Takové seskupení hálek je výsledkem několikaleté činnosti a spolupráce mnoha larev, z nichž každá se ve své hálce vyvíjí jeden rok. Samice mouchy klade vajíčka na spodní stranu choroše. Z vajíčka se po určité době líhne larvička, která vniká do pletiva choroše pravděpodobně rourkou hymenoforu. Živí se sáním šťáv ze stěn hálky a tím podněcuje pletiva

a tak se vytvoří jaře nebo v létě umičky mouchy

Obr. 1. Hálky mouchy *Agathomyia wankowiczii* na plodnici choroše *Ganoderma applanatum* (převzato z Buhra 1964-1965).

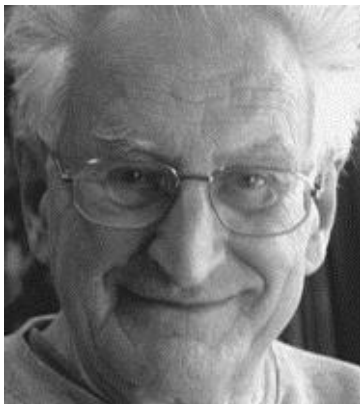
zřejmě nelétají daleko od místa, kde se narodily a kladou svá vajíčka často na stejný choroš, v němž se samy vyvinuly.

Hálky mouchy *Agathomyia wankowiczi* na lesklokorce ploské se vyskytují ve střední Evropě a mnohokrát byly zjištěny také v Čechách, na Moravě i na Slovensku.

Dva druhy bejlmorky, které tvoří hálky na vyšších houbách, jsou známé pouze z Velké Británie. Larvy bejlmorky *Brachyneurina peniophorae* Harris tvoří malé nepravidelné hálky na houbě kornatce popelavé – *Peniophora cinerea* (Pers.: Fr.) Cooke a larvy bejlmorky *Mycococis ovalis* Edwards působí malé kulaté puchýřovité zduřeniny na povrchu houby *Hypochnus fuscus* (Pers.) J.Schröt. – dnes asi druh z okruhu *Tomentella sublilacina* (Ellis et Holw.) Wakef. ; poznámka redakce.

OSOBNÍ

ZEMŘEL PROFESOR MEINHARD MOSER

Všem mykologům se zármutkem sdělujeme, že v pondělí 30. září zemřel po krátké nemoci ve věku 78 let prof. Meinhard Moser, jedna z vůdčích osobností evropské mykologie v oboru makromycetů. Do paměti mykologů se vžil nejen jako autor stále používaného klíče na určování lupenatých a hříbovitých hub, evropský a severoamerický monograf obtížného rodu *Cortinarius* a autor mnoha odborných článků, ale také jako ochotný spolupracovník, milý člověk a dobrý přítel. Čest jeho památce!

Vzpomínku na něj přineseme v jednom z příštích čísel.

ZPRÁVY O AKCÍCH

29. KONFERENCE MYKOLOGŮ TŘI ZEMÍ (DREILÄNDERTAGUNG).

V pořadí už 29. konference mykologů tří německy mluvících zemí („Dreiländertagung“), kterou střídavě pořádají mykologové v Německu, Švýcarsku a Rakousku, se tentokrát konala v rakouském Štýrsku, ve Štýrském Hradci (Graz). Zúčastnilo se jej asi 80 profesionálních i amatérských mykologů z Rakouska, Německa, Švýcarska, Maďarska, ČR, Polska, Itálie a Rumunska; z ČR byla přítomna, kromě pisatelů tohoto příspěvku, též Mgr. M. Suková (Národní muzeum v Praze). Hlavním organizátorem byl dr. Christian Scheuer z univerzity v Grazu. Každý den dopoledne byla organizována exkurze do bližšího i vzdálenějšího okolí Grazu, která končila mezi 14. a 16. hodinou, takže do večerního programu, který začínal v 18 hod., bylo dost času na zpracování sběrů. Každý večer byly předneseny přednášky na nejrůznější témata od floristických příspěvků až po lékařskou mykologii; kromě nich bylo vystaveno i několik posterů. Texty přednášek i abstrakty posterů, stejně jako seznam nalezených druhů, budou publikovány ve zvláštním čísle časopisu Fritschiana. Ze zajímavých nálezů byly zaznamenány např. *Asterophora lycoperdoides*, *A. parasitica* (obě byly dosti hojné), *Cortinarius hercynicus*, *Cyphellostereum laeve*, *Phaeogalera oedipus*, *Pterula multifida*, *Suillus tridentinus* a *Xeromphalina caudicinalis*. Setkání bylo velmi dobře zorganizováno (např. každý kdo chtěl, mohl pracovat u mikroskopu) a dvěma českým účastníkům k účasti výrazně pomohl finanční příspěvek od univerzity v Grazu.

Příští jubilejní 30. ročník se bude konat v roce 2004 v Jeně (Německo).

Vladimír Antonín a Jan Holec

* * *

IX. SJEZD ČESKÉ BOTANICKÉ SPOLEČNOSTI (ČBS). Ve dnech 19.-23. srpna 2002 se v areálu Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Lednici konal IX. sjezd ČBS. Hlavním tématem byly „Flóry, atlasy rozšíření a vegetační přehledy ve střední Evropě“. Sešlo se zde asi 150 profesionálních i amatérských botaniků, mykologů, lichenologů a bryologů. Většina z nich byla z ČR, početná skupina přijela ze Slovenska a pozvaní hosté též z Německa, Polska, Rakouska a Slovinska. První dva dny byly věnovány referátům. Dopoledne byly vždy předneseny vyžádané referáty v angličtině (i pro české přednášející) na širší téma týkající se především flór a dalších obecnějších témat, odpoledne proběhla jednání v jednotlivých sekcích (v češtině) – celkově zde zaznělo

více než 60 referátů. V mykologické sekci, která proběhla v úterý 20. VIII. odpoledne, zaznělo celkem 5 přednášek. Jejich seznam byl uveřejněn v minulých mykologických listech na str. 13; kvůli záplavám nepřijela B. Voženilková z Českých Budějovic, přibyl příspěvek P. Hroudy „Recentní výskyt lošáků v českých zemích“. Zato z původně ohlášených posterů byl prezentován pouze poster H. Deckerové; ostatní přihlášení nepřijeli ani neposlali svůj poster k vyvěšení.

Závěrečné dva dny byly exkurzní. První den vyjely celkem tři autobusy (Záhoří; Bílé Karpaty; lužní lesy a louky na soutoku Moravy a Dyje a rezervace Váté písky). Mykologická miniskupina (H. Deckerová, V. Krs, A. Zemánek a V. Antonín) se zúčastnila posledně jmenované exkurze. Navštíveny byly lokality Ranšpurk (velice bohatá na houby), luční stanoviště u hájovny Doubravka a NPR Váté písky u Rohatce (na obou bylo hub dosti málo). Druhý den jel pouze jediný autobus na jihomoravská slaniska (Nesyt, Dobré pole; zde nebyly téměř žádné houby) a do Milovického lesa. Poslední lokalita stoprocentně vynahradila neúspěchy na předcházejících lokalitách. Les byl (bez jakéhokoliv přehánění) plný hub; dominovaly zde především holubinky a ryzce. Pravou „třešničkou na dortu“ byl téměř na konci exkurze nález muchomůrky vejčité (*Amanita ovoidea*), což by podle Červené knihy měl být druhý nález v naší republice.

Dá se tedy shrnout, že celý průběh sjezdu byl úspěšný a účastníci (i ti mykologičtí) odjížděli spokojeni.

Vladimír A n t o n í n

ZPRÁVY Z VÝBORU ČVSM

Zápis z porady výboru ČVSM dne 4.12. 2001

Přítomni: J. Klán, V. Antonín, J. Holec, J. Landa, P. Lizoň, L. Hagara, A. Lebeda, Z. Pouzar.

Kontrola zápisu z minulé porady

Plán jarních akcí společnosti se podařilo splnit (přednáškové cykly v Praze a Brně, exkurze sekce pro studium mikroskopických hub, včasné rozesílání periodik a informování členů o akcích).

ML od čísla 80 vycházejí s barevnou obálkou, kvalita je dobrá.

Tisk ML bude v souvislosti se zavedením barevné obálky ročně asi o 5000 Kč dražší. Redakční rada se zatím nebude zřizovat, ale v ML bude zveřejňováno poděkování případným recenzentům a informace, že odbornou revizi článků dělají F.Kotlaba, Z. Pouzar a částečně i J. Holec.

Stav přípravy indexu CM: není úplně zrevidována fytopatologická terminologie, částečně ji revidoval A. Lebeda, Z. Pouzar mu posle na opravu zbývající názvy článků. Další přípravy indexu k tisku projednají J. Klán, J. Landa a Z. Pouzar. Schůzku svolá J. Klán.

Možnosti získání grantů: MŠMT a MKČR nevypsali granty, Literární fond na naše účely peníze nedává, J. Klán bude ke konci roku sledovat možnost získání další částky (byla přislíbena) od Rady vědeckých společností.

Byla podána zpráva o stavu a chodu knihovny společnosti. Knihovní komise (A. Kubátová, J. Marková, J. Holec, M.Suková) měla v r. 2002 dvě zasedání, kde probrala všechny sporné body a pokusila se je řešit. Výbor její postup schválil. Obsáhlý zápis je uložen na sekretariátu společnosti. Urgencemi se podařilo obnovit některé výměny, jiné budou zastaveny, nově budou získávány výměnou za CM tyto časopisy: Windahlia a Österreichische Zeitschrift für Pilzkunde. Komise bude pokračovat ve znovuzískání časopisu Zeitschrift für Mykologie či nového časopisu Mycological Progress.

Stanovy: B. Hlůza dodal obsáhlé připomínky ke stanovám a organizačnímu řádu, další postup kolem inovace stanov organizují J. Klán a P. Lizoň. J. Klán pověřen získat text návrhu stanov a organizačního řádu od B. Hlůzy v elektronické podobě.

J. Klán napsal Německé mykologické společnosti odmítavé stanovisko k návrhu, aby časopis Mycological Progress se stal oficiálním cizojazyčným periodikem naší společnosti.

Mykologický průzkum Českého Švýcarska běží podle plánu.

Hospodaření společnosti

Dotace od Rady vědeckých společností (RVS): 82 000 Kč, celkové příjmy 220 000 Kč, výdaje 240 000 Kč. Nutno pečlivě vybírat členské příspěvky za časopisy atd.

Jsme schopni zaplatit tisk čísla CM 53/4, dvojčíslo 54/1-2 a číslo 54/3, na další čísla peníze chybí. Dvojčíslo vyjde asi o 15 000 Kč levněji než dvě samostatná čísla (v tom je zahrnuto i poštovné za rozeslání).

Vydání celého nákladu jednoho čísla ML stojí asi 7000 Kč, 4 čísla ML do roku stojí 150 Kč včetně poštovného. Bylo schváleno zvýšení nákladu ML na 400 kusů a jejich

zasílání zahraničním členům společnosti. Bylo by dobré shánět do ML placenou reklamu.

Reklama naší společnosti ve Zlatých stránkách bude zveřejňována jen tehdy, budou-li na to peníze.

J. Holec si vzal na starost do ML napsat výzvu členům, že pokud finančně přispějí částkou cca 50-100 Kč (možno i více), bude možné zadat úkol zapsání veškerého knižního fondu knihovny společnosti do počítačové databáze a tyto údaje zveřejnit na internetu. (Vyšlo v č. 81; pozn. red.)

Internet

Internetové stránky společnosti fungují dobře. Členové výboru mají pravomoc schvalovat jejich obsah.

Vydávání Czech Mycology (CM)

Vydávání CM: v červenci vyjde číslo 53/4 (věnováno L. Marvanové k životnímu jubileu) a 54/1-2 (věnováno podobně Z. Pouzarovi). Dále se připravuje číslo 54/3 (uzávěrka pro přijímání článků: konec července).

J. Klán oznámil, že hodlá ukončit své působení ve funkci výkonného redaktora CM. Jeho funkci se nabídl od roku 2003 převzít J. Holec s tím, že se zbaví povinností spojených s funkcí tajemníka. J. Klán nabídl pomoc při styku s tiskárnou. Výbor dočasně pověřil V. Antonína funkcí tajemníka.

Činnost sekcí

Výbor by přivítal obnovení činnosti sekcí.

V minulosti existovaly tyto sekce:

Sekce pro ochranu hub a jejich životního prostředí. V současnosti nepracuje. M. Beran a J. Holec by rádi její činnost obnovili.

Sekce pro studium mikroskopických hub: pracuje.

Sekce pro mykotoxikologii: nepracuje.

Sekce pro využití počítačů v mykologii: organizuje J. Slaviček.

Sekce pro mykofloristiku: obnovení činnosti navrhuje L. Hagara.

Příští schůze výboru: listopad 2002

RŮZNÉ

JAK BYLO SPLNĚNO USNESENÍ MYKOLOGŮ PŘIJATÉ PŘED 15 LETY

Herbert T i c h ý

Na jaře roku 1987 se sešli v Praze vědečtí a amatérští mykologové šesti východoevropských zemí, aby jednali o ochraně hlavně kloboukatých druhů hub. bylo přijato deset závazných bodů, které v časopise Nika č. 7/1987 zveřejnil S. Šebek. Nebude možná na škodu s odstupem 15 let posoudit, jak se jednotlivé body, které uvádím v částečně zkrácené podobě, do současnosti splnily. V přijatých bodech bylo uvedeno:

1. *Propagovat na všech úsecích, a to hlavně ve sdělovacích prostředcích, ochranu hub a dbát na minimalizaci zhoršování životního prostředí a omezení používání chemických prostředků.* Hlavně v posledních letech je tento bod plněn jak v první, tak i v druhé části. Používání chemických prostředků se omezilo i z toho důvodu, že majitelé soukromých pozemků nemají dostatek finančních prostředků. Zlepšilo se však i prostředí v tak velkých lesních komplexech, jako jsou Jizerské a Krušné hory.
2. *Prosazovat u všech státních řídicích organizací a státní ochrany přírody ochranu hub jako integrální součást ochrany přírody.* Tento bod byl legislativně splněn vydáním zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Jeho součástí je i vyhláška č. 395 se seznamem chráněných druhů hub. Dokonce se v ojedinělých případech podařilo vyhlásit území, kde je hlavním cílem ochrany právě mykoflora.
3. *Urychlit práce na červených seznamech vzácných a ohrožených druhů hub.* Tento bod byl splněn beze zbytku, protože byla vydána „Červená kniha ohrožených a vzácných druhů rostlin a živočichův SR a ČR 4. Sinice a riasy, huby, lišajníky, machorasty“ (Kotlaba 1995). V témže roce byla vydána i publikace „Chráněné houby ČR“ (Antonín et Bieberová 1995).
[Pozn. red.: Celkový červený seznam však doposud nebyl vydán!]
4. *Prosadit u příslušných orgánů vypuštění ohrožených a vzácných druhů hub ze seznamu prodávaných druhů a propagovat prodej pěstovaných druhů.* Postupně byla splněna jak první, tak i druhá část tohoto bodu.

5. *Vydat omezený seznam jedlých druhů hub doporučených ke sběru.* Tento bod byl splněn vydáním brožury „Omezený seznam hub doporučených ke sběru v ČSSR“ (Kotlaba et Smotlacha 1989).
6. *Nepropagovat sběr ohrožených a vzácných druhů hub na přednáškách a v různých publikacích.* Tento bod se (až na výjimky) plní.
7. *Používat pouze tři základní kulinářská hodnocení, a to jedlé, nejedlé a jedovaté.* To není dodržováno jak v mykologických publikacích, tak hlavně v houbařských kuchařkách a v jednotlivých receptech, kde bývají užívány termíny jako výborné, vynikající atd. Běžně se toto hodnocení i nadále používá mezi samotnými mykology.
8. *Doporučit, které houby se mají vzhledem k jejich vzácnosti sbírat a které nikoliv.* To souvisí s předchozími body č. 4-6. V praxi se však toto doporučení nedá vyžadovat, pokud se nejedná o druhy uvedené ve vyhlášce č. 395 zákona č. 114/92 Sb.
9. *Konat pravidelná setkání mykologů za účelem diskuse.* Tento bod se víceméně pravidelně plní pořádáním terénních mykologických akcí a přednášek.
10. *Zavést v každé zemi banku kultur ohrožených druhů hub.* O případném splnění tohoto bodu mi bohužel není nic známo.

[Pozn. red.: Podobná banka se už léta vytváří v Mikrobiologickém ústavu AV.]

Zhodnotíme-li tedy splnění jednotlivých bodů za posledních 15 let, je zřejmé, že většina z nich byla splněna, což je určitě pozitivní zjištění.

* * *

SBORNÍK Z KONFERENCE „MYKOLOGICKÝ VÝZKUM NA ŠUMAVĚ“ VYŠEL! Ve dnech 7.-8.2. 2001 se v Národním muzeu konala odborná pracovní konference „Mykologický výzkum na Šumavě“ (viz Mykologické listy 78: 29-30). Letos vyšel z této konference sborník některých referátů, a to v podobě deseti článků v mimořádném 7. čísle časopisu *Silva Gabreta*. V tomto čísle jsou také články z botanické konference o horských loukách. Autory mykologických článků jsou L. Marvanová, A. Kubátová, A. Nováková, J. Hýsek a J. Brožová, M. Váňová, M. Svrček, J. Marková, A. Lepšová, F. Kotlaba a M. Tomšovský. Články se týkají jak mikromycetů tak makromycetů a jejich tématikou je taxonomie, floristika a ekologie hub na Šumavě. Podrobný přehled názvů článků a znění jejich abstraktů najdete na internetové adrese <http://www.npsumava.cz/stranky.php?idc=474>.

Sborník si můžete za sníženou cenu 200 Kč (normálně stojí 240 Kč) objednat na adrese Národní muzeum, mykologické oddělení, Václavské nám. 68, 115 79 Praha 1, jan.holec@nm.cz nebo jej na této adrese osobně vyzvednout.

* * *

VÝZVA REDAKCE. Toto číslo Mykologických listů dostáváte s určitým zpožděním. To bylo zaviněno nejen časovou vytížeností sestavitele, ale také naprostým nedostatkem článků. To se odrazilo nejen v termínu vydání, ale také ve skutečnosti, že je o jeden tiskový arch (4 strany) tenčí. Máme zájem nejpozději v lednu 2003 vydat další (a poslední) letošní číslo a pokračovat v pravidelném vydávání i dále. Ale není co tisknout! Proto se obracíme ke všem profesionálním i amatérským mykologům: **PIŠTE!!!**

Redakce

MYKOLOGICKÉ LISTY č. 82 – Časopis České vědecké společnosti pro mykologii, Praha. - Vycházejí v nepravidelných lhůtách a rozsahu. - Toto číslo sestavil a k tisku připravil dr. V. Antonín (Moravské zemské muzeum v Brně, botanické odd., Zelný trh 6, 659 37 Brno) za odborné spolupráce dr. F. Kotlaby, CSc, prom. biol. Z. Pouzara, CSc. a dr. J. Holce. Internetová adresa: www.natur.cuni.cz/cvsm/cestina.htm. Vyšlo v prosinci 2002.

Administraci zajišťuje ČVSM, P.O.Box 106, 111 21 Praha 1 - sem, prosím, hlase veškeré změny adresy, objednávky a záležitosti týkající se předplatného. Předplatné na rok 2002 je pro členy ČVSM zahrnuto v členském příspěvku; pro nečleny činí 170,- Kč.

ISSN 1213-5887